

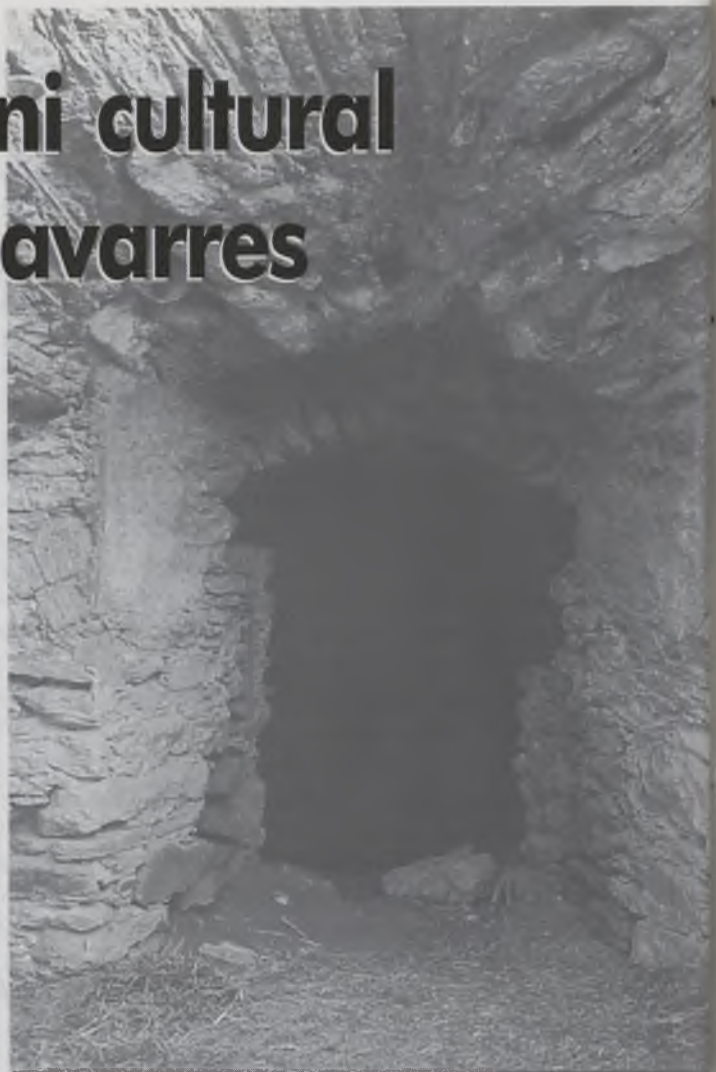
El patrimoni cultural de les Gavarres

Quan et passeges per les Gavarres és fàcil descobrir parets embardissades arran d'un camí, o bé alguna resclosa al llit d'una riera, o el petit planer d'una plaça carbonera, o potser un rec artificial que ressegueix un riu... Són els silenciosos trestimonis de la intensíssima ocupació i explotació del massís per part de l'home que va tenir lloc des de molt antic i fins fa quaranta o cinquanta anys.

Les característiques de les Gavarres, poc escarpades i força transitables, han fet que des de sempre fossin unes muntanyes molt humanitzades, molt viscudes. Situated al mig d'una rotlana formada per moltes poblacions, els productes de les seves terres van ser traslladats i consumits fora durant molts de segles. Com és sabut, de les Gavarres se'n treia fusta, carbó, llenya grossa i feixines, suro, escorça... Però també glaç mantingut en pous, calç feta en els forns, obra cuita en rajolereries, angalba per als terrissers, vidre, galena, pirita... I a més hi havien funcionat molts molins fariners, hi havia hagut molta vinya... Ningú no ho diria quan avui contemplem la gran dimensió (30.000 hectàrees) del massís, gairebé tot cobert per una boscúria espessa. Quatre o cinc dècades enrere les Gavarres es van començar a despoblar, no només els masos sinó fins i tot els antics poblets (Fitor, Sant Cebrià dels Alls, els Metges, Santa Pellaia, Montnegre...) que havien tingut escoles pròpies, ajuntament, capellà i fins i tot notari i jutge propi. La gent va baixar a guanyar-se la vida a la plana i poc a poc les bardisses ho van anar cobrint tot.

Avui aquelles restes s'han convertit en un patrimoni cultural de gran valor i interès, molt lligat al patrimoni natural integrat pels valors ecològics i paisagístics del massís. Els temps han canviat tant, i tan de pressa, que ha revaloritzat els antics pous on el glaç s'emmagatzemava durant mesos, o els curiosos molins i escairadors, o els forns on s'aconseguí la màgia de fabricar vidre a partir de sorres i foc, o les secretes mines d'aigua, o els forns que convertien les pedres en calç, o els antics ponts sobre les rieres... Hi ha gent que fa temps treballa per recuperar aquests elements. Entre els anys 1994 i 1996 es va realitzar un gran programa d'inventariació amb la col·laboració de prop de cent-cinquanta persones. L'inventari va permetre localitzar i descriure uns 1.400 elements, fotografiar-los, marcar-los sobre el mapa i recollir-ne dades sobre la seva història.

Acabat l'inventari, s'ha constituït una Fundació amb el nom d'*Amics del Patrimoni*. El seu objectiu és salvar aquests elements patrimonials fruit de les relacions entre l'home i la natura, elements que quasi en tots els casos es troben en un estat molt precari de conservació, condem-



nats a l'abandó i a una destrucció lenta. Pretenem fer-los visibles a les generacions actuals i a les futures i ho fem, entre altres coses, com un homenatge a la gent humil que durant generacions i generacions es va guanyar la vida a bosc: els rajolers, els carboners, els jornalers, els calcinaires...

Pretenem fer moltes coses. Volem que les Gavarres aviat puguin ser considerades una zona d'especial interès cultural, sumant aquest qualificatiu a la seva ja reconeguda consideració com a zona d'interès natural. Per això pretenem fer que aquests elements de patrimoni «humil», fruit del treball i la vida de la gent humil dels pobles i masos del massís, es pugui salvar i fer apreciar al costat dels monuments megalítics, de les ermites, dels grans masos. Tot just acabem de començar però ja hem aconseguit posar-nos d'acord amb els propietaris d'una rajoleria i amb els d'un molí fariner, i estem treballant en la seva restauració. Tenim al davant molta feina a fer i un llarg camí per recórrer. Ens caldrà per això la col·laboració de tanta gent com hi vulgui participar. Hi esteu convidats!

Josep Matas Balaguer
Amics del Patrimoni

NOTA: Per a més informació podeu posar-vos en contacte amb la Colla Excursionista de Quart.

